

YTTRANDE

Datum
2025-10-22

Dnr
R 130-2025

1 (2)

Justitieombudsmannen
Katarina Pålsson

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Enheten för brottmålsärenden och
internationellt straffrättsligt samarbete

Yttrande över promemorian Tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands

(Ju2025/01973)

Riksdagens ombudsmän (JO) har fått tillfälle att lämna synpunkter på den rubricerade promemorian.

Det kan konstateras att promemorian utgår från helt andra förutsättningar än de som gällde enligt departementspromemorian Hyra anstaltsplatser utomlands (Ds 2025:1). Det nu presenterade avtalet mellan Sverige och Estland om verkställighet av svenska fängelsestraff i Estland är omfattande och vid utformningen har estnisk reglering tagits i beaktande. Trots detta är remisstiden endast en månad. Mot denna bakgrund har det inte varit möjligt att fördjupa granskningen och mitt yttrande blir därför begränsat. Jag yttrade mig över den nämnda departementspromemorian och i principiella frågor är min uppfattning densamma som redovisades där (se remissyttrande den 6 maj 2025 i JO:s ärende dnr R 15-2025).

Att den svenska regleringen skulle ligga till grund för verkställighet och genomförande var en grundläggande förutsättning för den tidigare departementspromemorian. Det finns emellertid anledning att uppmärksamma att det mycket snart efter remissbehandlingen våren 2025 framkom uppgifter om att det tidigt i diskussionerna mellan Sverige och Estland hade stått klart att estnisk grundlag inte medger att svensk lag tillämpas på det sätt som föreslogs, och att estnisk lag i stället ska gälla när en intagen verkställer fängelsestraff i Estland. Om det faktiskt förhöll sig på det sättet är det anmärkningsvärt att remissinstansernas resurser togs i anspråk utan att den här förändringen då gjordes känd.

I den föreliggande promemorian slås det fast att det inte blir aktuellt för svenska tillsynsmyndigheter, däribland JO, att utöva tillsyn i det mottagande landet. Tillsynsfrågan behandlas kort och summariskt samt utan några överväganden eller analyser. Det är en klar brist. Jag utvecklade i det tidigare remissyttrandet min syn på saken men vill tillägga att det lär uppstå flera gränsdragningsproblem för olika tillsynsorgan. I JO:s tillsyn kan sådana uppkomma bl.a. vid transporter till och från det mottagande landet samt vid klagomål mot Kriminalvårdens granskning och

befordran av försändelser till och från de berörda intagna. Vidare framstår det som osäkert hur långt JO:s tillsynsmandat sträcker sig om exempelvis en person – som verkställer ett av svensk domstol utdömt fängelsestraff i ett annat land – anmäler en situation där svensk utsänd kriminalvårdspersonal har medverkat i verksamheten på plats. Detsamma gäller enligt min mening ärenden där såväl den svenska Kriminalvården som dess motsvarighet i det andra landet har varit inblandade i handläggningen. Det är förvånande att dessa frågor inte alls har adresserats i den remitterade promemorian. Jag noterar därtill att Kriminalvårdens rätt att i enlighet med artikel 47.2 i det träffade avtalet med Estland övervaka att straff verkställs korrekt inte utvecklats och inte heller har problematiserats i förhållande till JO:s tillsynsmöjligheter. Det finns en risk att oklarheter går ut över de intagna och deras möjlighet att komma till tals samt, i förlängningen, att deras rättigheter även i övrigt begränsas.

Yttrandet har beslutats av JO Katarina Pålsson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Byråchefen Catrine Björkman har deltagit i beredningen.